

I. N. 7.

TENTAMEN JUVENILE

DE

**ANTROPOMOR-
PHISMO,**

QUOD,

*Consens. Ampliff. Facultatis Philosoph. in Regia
ad Auram Academia,*

PRÆSIDE

VIRO, MAXIME REVERENDO atq; CELEBERRIMO

**D^N. DOCT. CAROLO
MESTERTON,**

Log. & Metaphyf. PROFESS. Reg. & Ord.

Publice Ventilandum Sifit

HENRICUS MOLIIS,

OSTROBOTNIENSIS.

DIE VIII. JUNII ANNO MDCCLXIII.

H. A. M. S.

A B O Æ,

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

VIRO Plurimum Reverendo atque Praclarissimo
D^N. MAG. JOHANNI
ÆIMELÆO,

Pastori Ecclesiarum in Storkyro & Ylistaro meritissimo.

AFFINI DULCISSIMO ÆSTUMATISSIMO.

Singularis ille favor, qui maximis beneficiis semper stipatus fuit, ansam dedit exoptatissimam in hisce lineolis publice animum meum gratissimum, Tibi, Affinis Dignissime, declarandi, quod ut benigna adspicias fronte meque eodem favore, quo hucusque me dignatus es amplectaris, humillimus obtestor, quod si contigerit, ut mihi contingere non hariolor, sed certo certius confido, gratitudo mentis venerabundæ nunquam, quamdiu Spiritus hos regit artus, apud me moritura est; licet lubentissimus confitear tantum virium mearum esse defectum, ut beneficiis Tuis demerendis nunquam sufficiant, sed voluntas tamen devota non est defutura, adeo ut suspiriis ardentissimis DEum Ter optimum Maximum implorare nunquam desistam, velit, Te, Dulcissime affinis, in Nestoreos annos, salvum sospitem incolumemque servare, in solatium ac gaudium Tuorum, Ecclesiae emolumentum maximum. Sic vovens ad urnam usque permaneo,

Plurimum Reverendi NOMINIS TUI

cultor humillimus

HENRICUS MOLIIS.

Plurimum Reverendo atque Doctissimo

Comministro in Nerpis,

D^N. HENR. MOLIIIS,

PARENTI INDULGENTISSIMO.

Exultans jam gaudeo tandem illuxisse lucem illam exoptatissimam, qua in numera Tua, Parens suavissime, beneficia, quibus me ab ipsis incunabilis summum in modum cumulasti, venerabundo predicare animo mihi contingit. Sed Parens Exoptatissime, dum amorem Tuum in me adumbrare mentequae evolvere aditor, quas primum & quas deinde in stupenda beneficiorum multitudine atque copia ducam lineas, in totum certe ignoro; nam tota mea mens obtunditur & lingua in eorundem recordatione penitus obmutescit. Quamobrem ingratus certe forem, si munus hocce chartaceum, quod Tuis impensis publicam jam adspicit lucem. Tibi pia non offerrem mente in signum venerationis meae nunquam intermorituræ, Vilissimum & jejuna admodum Minerva adumbratum hocce agnosco munusculum, ut tamen permittas, Parens Optime, remunerationis vicem idem supplete pia obtestor devotione, quum hoc unicum sit illud, quod Tibi, Parens Indulgentissime pro beneficiis Tuis largissimis referre valeo. DEUS Ter Optimus Maximus sospitet & conservet Te in prospero & constanti omnium rerum flore, adeo ut Nestoreos annos quavis felicitate ornatissimus attingas, in Tuorum qui Tua salute nihil vehementius desideramus, fulcrum certissimum & in ecclesiæ emolumentum verissimum. His votis nunquam desituras ad extremum vitæ halitum permaneo Tuus,

PARENS INDULGENTISSIME

filius obedientissimus

HENRICUS MOLIIIS.

Adle och Högaktade Ingenieuren
**Herr CHRISTOPHER GUSTAF
ÅKERMAN,**

Adle och Högaktade Ingenieuren
Herr JOHAN HOLSTIUS,

Comministeren Årewürdige och Hög lärde
Herr Mag. ISRAEL HOLSTIUS,

Mine Gunstige och Bewägne Swågrar.

Het upoffra Eder detta omogna arbete, där til har jag fått en
otwungen anledning, af den gunst, hwaraf mig, alt sedan
jag hade den äran at råka i Edert wårda Swägerlag, så många
ga solklara wedermålen wedersfarits, at de än ytterligare ej al-
lenast försäkra mig om gunstig tilgift för denna min djershet,
utan och gjöra mig fullkomlig öfvertygad om Eder beständiga
bewågenhet. Uptagen därföre mine Bewägne Swågrar,
desse magra rader, såsom en tålk af mitt både tacksamma och
würdsamma sinne, som icke är i stånd at yttra sig i något
werckeligit aftjenande: min förbindelse däremot, skal jag söka at
någorlunda fullgöra med innerliga suckningar til Allmakten för
Edert ständiga wål, samt för öfrigt råka för en åra at så kallas

Mine Gunstige och Bewägne Swågrars

trogne tjenare
HENRIC MOLLIUS,

§. I.

Antropomorphismus crassus est error, quo affirmatur, DEUM corpus habere ejusmodi instructum organis, quale est humanum.

§. II.

Antropomorphismus subtilis est error, quo DEO per modum animæ representato tacite tribuuntur limitationes.

§. III.

Utriusque erroris exempla non desunt. Illius erroris affines fuerunt *Epicurei*, DEOS

);(

con-

contendentes esse forma ac specie humana. Gravissimi hujus erroris præcipuus defensor fuit *Audaus* Syrus, qui seculo IV vixit & floruit sub extrema *Arii* hæretici tempora. *Sectatores Andei* non unum habuerunt nomen, teste *Jvicero* in *Thes. Eccles.* pag. 348. Tom. I interdum *Audaani* & *Antropomorphita* ab aliis iterum *Antropomorphiani* sunt appellati. Antropomorphismum crassum quoque Rabbinos quosdam defendere probat *Eisenmengerus* in *Judaismo detecto* pag. 1. Cap. 1. p. 2. seq.

§. IV.

Antropomorphismi subtilioris ab omni ætate fuerunt defensores. Hujus generis sunt illi, qui decreta DEI statuunt actu plura, eaque temporaria, quale quid a *Socini* defensoribus factum esse novimus; qui cum *Poireto* in ejus cogitat. *Ration. de DEO, anima & malo* L. III. C. X. essentias ad DEI placitum referunt, ita, ut postquam veritates illa

illæ ideales, essentielles ad tempus duraverunt, possint deinceps mutari; qui denique DEO non nisi unius mundi ideam adscribunt, & affectus sensu proprio attribuunt.

§. V.

Antropomorphismus infert corpus organicum ad essentiam Divinam pertinere. Quamobrem cum corpus humanum organis sensoriiis sit instructum, vel uti oculis, auribus, naribus; *Antropomorphitæ crassiores* DEO igitur tribuunt has partes corporis organici in sensu proprio.

§. VI.

Antropomorphitæ crassiores, si distincte cognovissent, quid sibi velint organa sensoria, & quidnam ad sensationem conferant, non video, quomodo in errorem adeo insulsum incidere potuissent, qui Scripturæ Sacræ Auctoritate permoti DEO tribuebant perfectiones summas, veluti omniscientiam,

):(2

omni-

omnipotentiam, omnipræsentiam. Nec credimus hodiernum accidere posse, ut Philosophus, qui distincte cognoscit, quid sint sensus, quid organa sensoria, in Antropomorphismum crassum incidat, præsertim, si DEO illimitatas competere perfectiones agnoscat.

§. VII.

Nemo non experitur in se ipso, præsentia non cognosci tanquam præsentia beneficio organorum sensoriorum corporis, nisi quatenus objecta externa mutationem quandam iisdem inducunt, seu in eadem agunt. *Antropomorphite* DEO tribuunt organa sensoria in significato proprio. Ex hypothese itaque eorum DEUS præsentia tanquam præsentia modo cognoscit, quia in organa sensoria agunt, ergo DEUS est passibilis, cuique objectum aliquod tegi potest, ne illud videat.

§. VIII.

§. VIII.

Licet *Antropomorphitarum* error sit perquam gravis, non possumus tamen ex eo concludere corpus Divinum esse partem mundi, vel mundum esse corpus DEI, vel denique DEUM esse animam mundi.

§. IX.

Cum *materialismo antropomorphismus* minime est confundendus, quia *antropomorpha* DEO non omnem denegat spiritualitatem ut Materialista. Licet inter utrumque illum errorem sit discrimen, *Antropomorphismum* tamen ad Materialismum & Atheismum viam pandere non negamus.

§. X.

A crassioribus his antropomorphitis distingvuntur subtiliores, Antropomorphistæ appellati, quorum jam mentionem fecimus

§ præc. IV. Qui Athei non sunt, nec Deistæ, nec Antiscripturarii. Unum hoc monendum duco: evitendum esse non minus circa animæ humanæ imperfectiones, quam circa corporis formam, *Antropomorphismum*, hoc est, non esse tales de DEO & Divinis attributis conceptus animo ingerendos, quales imperfectiones sapiunt humanas. Ita cave adscriptas DEO *decreta temporaria* quacunque sub specie inferantur, cave tribuas *decreta partialia*, quasi DEUS ab initio aut in consilio suo de parte tantum operis & regiminis sui circa illud opus statueret; cave tribuas *ignorantiam futurorum* sive malorum sive & bonorum, cave tribuas *potentiam avertendi*, attentionem & cognitionem suam a rebus creatis etjam existentibus; cave tribuas *cognitionem* sui ipsius potentiae vagam & indeterminatam, sine distincta notitia eorum quæ per illam sunt possibile; cave admittas *contradicere voluntatem intellectui* hoc est, discernere DEUM aliter, quam spondeat sapientia; cave admittas DEUM *non impedire peccatum*, cum impedire melius est, quam

quam permittere; cave admittas usus in rebus creatis qui *non* sunt *finis* Divini & quæ sunt plura ejusmodi, quæ singula Divinas minuunt & maculant perfectiones, adeoque cum omnibus suis antecedentibus, connexis & consequentibus, ab iisdem longissime sunt removenda.

TANTUM.

AUCTORI

Hujus Dissertationis Præstantissimo; Consobriño
& Amico Dilectissimo.

Singulari plane perfundor voluptate, quando Te, Consanguineæ carissime, in arenam jam disputatoriam descensurum video. Ne itaque mireris, quod temperare mihi non possim, quin peropportuna hacce occasione, calamo licet tenui, mente tamen amicissima tester animi mei in TE affectum sincerrimum, quem non sanguinis tantum, quod nos conjungit vinculum, sed artissima etjam, quæ mihi Tecum intercedit amicitia, genuit, alitque. Gratulor Tibi pulchros, quos præsens hæc elegantissima dissertatio prodit, in studiis progressus! Gratulor Tuis cognatum, mihi & Consobrinum & amicum doctrina & virtutibus ornatissimum! Ex intimo pectore voveo, velit summum Numen conaminibus Tuis honestissimis successus optatos largiri, quo pulcherrimis laborum Tuorum præmiis, quæ omnes boni tibi apprecantur, propediem afficiare. Vale.

GABRIEL REIN.